

تحوّلات سیاسی، نظامی و اقتصادی ایران از مرگ

کریم خان تا کشته شدن لطفعلی خان زند

مؤلف:

شمسی احمدی

www.ketab.ir

تمامی حقوق مادی و معنوی اثر محفوظ و متعلق به مولف و نویسنده کتاب می باشد. هرگونه کپی برداری بدون اجازه نویسنده، از طریق مراجع قانونی پیگیری خواهد شد.

فهرست مطالب

مقدمه: ۱۴

فصل اول ۱۶

کلیات تحقیق ۱۶

۱-۱- اهمیت تحقیق ۱۶

۱-۲- بیان مسئله ۱۷

۱-۳- سؤالات تحقیق ۱۷

۱-۴- فرضیه‌های تحقیق ۱۷

۱-۵- اهداف تحقیق ۱۸

۱-۶- روش تحقیق ۱۸

۱-۷- پیشینه تحقیق ۱۸

۱-۸- بررسی منابع مهم ۱۸

فصل دوم ۲۶

چگونگی شکل‌گیری سلسله زند ۲۶

۲-۱- خاستگاه طایفه زند در تاریخ ایران ۲۶

۲-۱-۱- مهاجرت اجباری طایفه زند در دوره نادری ۲۸

۲-۲- اوضاع ایران پس از مرگ نادر شاه ۳۳

۲-۳- مراحل دست‌یابی کریم‌خان به قدرت ۳۴

۲-۴- سپاه کریم‌خان زند و جنگ‌های پی‌در پی ۴۰

۲-۵- پیمان سه جانبه ۴۴

۲-۶- جنگ با محمد حسن خان قاجار ۵۰

۲-۷- محاصره شیراز، پایان کار محمد حسن خان قاجار ۵۲

۲-۸- محاصره شهر بصره ۵۹

۶۱	۹-۲-آرامش در دوره کریم خان زند.....
۶۴	فصل سوم.....
۶۴	اوضاع سیاسی - نظامی ایران بعد از مرگ کریم خان زند.....
۶۴	۳-۱-فرزندان کریم خان.....
۶۷	۳-۲-تلاش مدعیان قدرت برای جانشینی کریم خان.....
۷۰	۳-۳-حکومت صد روزه زکی خان (۱۱۹۳ق).....
۷۵	۳-۳-حکومت هفتاد روزه ابوالفتح خان ۱ (۱۱۹۳ق).....
۷۸	۳-۴-حکومت صادق خان.....
۸۳	۳-۵-حکومت علی مرادخان زند (۱۱۹۶-۱۱۹۹ه.ق).....
۸۴	۳-۶-حکومت جعفر خان (۱۱۹۹-۱۲۰۳ه.ق).....
۸۷	۳-۷-تحولات تجارت خارجی ایران در دوره جعفر خان.....
۸۸	۳-۸-حکومت صید مرادخان (۱۲۰۴-۱۲۰۳ه.ق).....
۹۰	۳-۹-وضعیت کلی ایران پس از مرگ کریم خان.....
۹۲	۳-۹-۱-شورش افشار ها در اصفهان (۱۱۹۳ه.ق).....
۹۳	۳-۹-۲-شورش ذوالفقار خان افشار در گیلان (۱۱۹۳ه.ق).....

۹۵.....فصل چهارم.....

۹۵.....بررسی مسائل اقتصادی واجتماعی ایران دوره زندیه.....

۹۵	بررسی مسائل اقتصادی واجتماعی دوره زندیه.....
۹۶	۴-۱-اوضاع اجتماعی واقتصادی ایران پیش از به قدرت رسیدن کریم خان.....
۱۰۱	۴-۲-حوادث و تحولات سیاسی- اجتماعی زمان نادر و زندیه.....
۱۰۹	۴-۳-دوره کریم خان و جانشینانش.....

- ۴-۴-صادرات و واردات ایران در دوره زندیه..... ۱۱۴
- ۴-۵-تحولات خارجی دوره زندیه..... ۱۱۷
- ۴-۶-روابط ایران و انگلیس در دوره زندیه..... ۱۱۸
- ۴-۶-۱-انگلیس و شورش‌های داخلی..... ۱۲۲
- ۴-۷-وضعیت امنیت ایران در دوره کریم خان..... ۱۲۶
- ۴-۸-سازمان اداری در دوره زندیه..... ۱۲۷
- ۴-۹-قضاوت و سیاست مذهبی در دوره زندیه..... ۱۲۸
- ۴-۱۰-اقتصاد کشاورزی همگام با گله داری..... ۱۳۰
- ۴-۱۰-۱-گله داری..... ۱۳۱
- ۴-۱۰-۲-مالیات..... ۱۳۲
- ۴-۱۱-وضعیت کلی اقتصادی مردم در دوره زندیه..... ۱۳۵
- ۴-۱۲-عوامل زوال و ناپایداری دولت زندیه..... ۱۳۸

فصل پنجم..... ۱۴۴

ساختار ارتش ایران در عصر زندیه..... ۱۴۴

- ۵-۱-ارتش در عهد کریم خان..... ۱۴۴
- ۵-۱-۱-سازمان نظامی سپاه زند..... ۱۴۷
- ۵-۲-پیاده نظام..... ۱۴۷
- ۵-۳-سواره نظام..... ۱۴۹
- ۵-۴-توپخانه..... ۱۵۰
- ۵-۵-نیروی دریایی..... ۱۵۰
- ۵-۶-شیوه نبرد در دوره زندیه..... ۱۵۱
- ۵-۷-مناصب ارتش در دوره زندیه..... ۱۵۳
- ۵-۷-۱-قورچی باشی..... ۱۵۳
- ۵-۷-۲-توپچی..... ۱۵۳

- ۲-۷-۵- تنگچی باشی..... ۱۵۳
- ۴-۷-۵- چرخچی باشی..... ۱۵۵
- ۵-۷-۵- یساق چی و یساقان..... ۱۵۵
- ۶-۷-۵- جزایر چی باشی..... ۱۵۵
- ۷-۷-۵- لباس نظامیان..... ۱۵۶
- ۱۵۷..... فصل ششم
- ۱۵۷..... حکومت لطفعلی خان و اوضاع سیاسی، نظامی ایران در عصر وی
- ۱-۶- آغاز درگیریهای لطفعلی خان زند با مدعیان سلطنت و مرحله اول مبارزات او با آقا محمدخان..... ۱۵۷
- ۲-۶- محاصره کرمان توسط لطفعلی خان در ۱۲۰۵ ه.ق آغاز دشمنی وی و ابراهیم کلانتر..... ۱۶۱
- ۱-۶-۲- حرکت لطفعلی خان به اصفهان (۱۲۰۵ ه.ق)..... ۱۶۴
- ۱-۶-۳- نبرد برازجان..... ۱۶۶
- ۲-۶-۳- نبرد کازرون..... ۱۶۹
- ۳-۶-۳- جنگ قبله (۱۲۰۶) و جنگ شهرک..... ۱۶۹
- ۴-۶-۳- فتح کرمان توسط لطفعلی خان (۱۲۰۸) ه.ق..... ۱۷۳
- ۴-۶- آخرین جنگ لطفعلی خان با سپاه قاجار و عاقبت لطفعلی خان (۱۲۰۹) ه.ق..... ۱۷۴
- ۱۷۷..... نتیجه گیری
- ۱۷۹..... منابع

مقدمه:

قرن دوازدهم هجری قمری، قرن تحول تاریخ ایران و یکی از مهمترین ادوار تاریخی این کشور محسوب می‌شود. تحولات عظیم در این قرن، سرنوشت کشور را تغییر داد. فتنه افغان، انقراض سلسله صفویه، ظهور نادر و سپس ورود خاندان زند به عرصه قدرت ایران در قرن دوازدهم را تکان داد و مقدمات تعیین سرنوشت آن را فراهم آورد.

ایل زند یکی از ایلات نه چندان مهم در تاریخ ایران بود که با بهره‌گیری از هرج و مرج ناشی از مرگ نادر و اختلافات داخلی جانشینان وی، به تدریج قدرت یافته و توانست حکومت را به دست گیرد. با این که کریم خان زند و جانشینانش در یک دوره کوتاه نزدیک به ۵۰ سال بیشتر حکومت را در اختیار نداشتند اما این دوره از اهمیت خاصی در تاریخ ایران برخوردار است. یکی از علل این اهمیت ویژه، قرار داشتن این حاکمیت در میان دو دوره بزرگ صفویه و قاجاریه است. دوره صفویه با دوام دویست و بیست و هشت ساله از مهمترین سلسله‌های ایرانی بعد از اسلام بود که قومیت، ملیت و مذهب ایرانی را پایه‌گذاری کرد. و دوره قاجار با حیات یکصد و سی و هفت ساله‌اش نقش مؤثری در تحولات آتی این کشور داشت، ولی این دوره کوتاه میانی، دوره آرامش اما ثمربخش را پس از دوران سراسر درگیری و جنگ داخلی و خارجی سردار بزرگ ایرانی (نادرشاه افشار) فراهم آورد تا مردم چند صباحی را در آسایش بگذرانند.

یکی از بزرگترین اشتباهات سیاسی کریم خان، عدم تعیین جانشین برای دوران پس از خود بود. همین امر بلافاصله بعد از مرگ او، موجب اختلاف و کشت و کشتار میان بازماندگان شد. هنوز جسد کریم خان روی زمین بود که سران خاندان زند دو دسته شدند و هر دسته به جهت بهره‌وری بیشتر از یکی از پسران کریم خان حمایت کردند که در ادامه آن با شدت گرفتن نزاع‌های خانوادگی از یکسو و قدرت گرفتن آقا محمد خان قاجار از سوی دیگر به تدریج موجب آشفتگی سیاسی - اجتماعی ایران و در نهایت منجر به از بین رفتن سلسله زند در ایران شد که در تحقیق حاضر به چگونگی آن پرداخته می‌شود.